

Indst. S. LII B.

(1916).

Indstilling fra militærkomiteen angaaende redegjørelse for allerede iverksat ekstraordinær nybygning for marinen samt ekstraordinære bevilgninger til forsvaret, forsaavidt personellet angaar.

(St. prp. nr. 84.)

Til Stortinget.

I indst. S. LII A (1916) har komiteen behandlet de i st. prp. nr. 84 fremsatte forslag, forsaavidt anskaffelser angaar. I nærværende indstilling behandles departementets redegjørelse angaaende allerede iverksat ekstraordinær nybygning for marinen m. v. samt de fremsatte forslag i ovennævnte proposition av organisationsmæssig art.

Nybygning for marinen.

Det vil av redegjørelsen sees, at der i december 1915 ved kgl. res. blev besluttet paabegyndt bygning av:

4 undervandsbaater for tilsammen	ca.	kr.	9 000 000,00
2 kanonbaater	-	-	1 140 000,00
2 torpedobaater	-	-	1 840 000,00
samt anskaffelse av:			
flyvemateriel	-	-	140 000,00
minemateriel	-	-	880 000,00
Sum		kr.	13 000 000,00

Departementet har regnet med, at der til disposition for nybygning i henhold til den foran nævnte stortingsbeslutning staar kr. 15.131 000,00, og naar der til den igangsatte

A 52 B

nybygning er anslaat at ville medgaa 13 mill. kroner, staar til rest kr. 2 131 000,00.

Dette beløb foreslaar departementet anvendt saaledes:

Anskaffelse av undervandsbaater	kr.	1 800 000,00
Fuldførelse av 2 specielle mine- utlæggere	-	250 000,00
Fabrikation av haandminer med magasin	-	81 000,00
Tilsammen	kr.	2 131 000,00

Angaaende det til anskaffelse av undervandsbaater opførte beløb meddeler departementet, at der foreligger underhaandstilbud om levering av 2 mindre undervandsbaater av Electric Boat Co.s type. Disse baater er paa ca. 130 tons displacement i overflatestilling og ca. 175 tons neddykket, mens de under bygning værende baater av B-typen er paa henholdsvis 420 og 530 tons. Departementet foreslaar — overensstemmende med Norges forsvarskommission at der — forsaavidt man opnaar et fordelagtig tilbud om levering av 2 saadanne mindre undervandsbaater inden et kort tidsrum — f. eks. 1 aar — anvendes ca. kr. 1 800 000,00 hertil. I

(1916)

andet fald foreslaaes beløpet anvendt til paa-
begyndelse av undervandsbaat, nr. 7, av B-
typen.

Til 2 specielle mineutlæggere blev i 1915
bevilget kr. 650 000,00, men paa grund av
prisstigning er dette beløp blit utilstrækkelig
saaledes at der til fuldførelse av fartøierne
trænges yderligere kr. 250 000,00.

For det opførte beløp til »haandminer«,
som er lettere end de almindelige miner og
kan utlægges fra mindre fartøier uten perma-
nent utlægningsarrangement, antar departe-
mentet, at der kan forarbeides ca. 81 miner med
magasinrum.

K o m i t e e n s b e m e r k n i n g e r :

Der blev i 1912 bevilget kr. 16,2 mill.
til nybygning for flaaen.

Da dette beløp paa grund av forhold ved
krigen ikke kunde komme til anvendelse efter
sin oprindelige bestemmelse (til kystforsvars-
skibe og U-baat), foreslog regjeringen i st.
prp. nr. 114 for 1915, at en del av dette
beløp skulde anvendes til anskaffelse av :

- a. 4 større undervandsbaater,
- b. 2 større torpedobaater,
- c. 3 kanonbaater,
- d. flyvemateriel,
- e. minemateriel.

De ovennævnte fartøier var forutsat
bygget ved marinens verft og private verk-
steder inden landet. Der forelaa imidlertid
i propositionen ikke opplysninger om, hvor og
hvorledes bygningen skulde foregaa, likesom
saken i sin almindelighet ikke var utredet,
hvorfor militærkomiteen i sin indstilling (kfr.
indst. S. LVI for 1915) uttalte, at efter hvad
der forelaa maatte nybygningsspørsmålet
siges endnu ikke paa langt nær at være
kommet ut over forberedelsesstadiet, eller at
være modent til avgjørelse av Stortinget, og
indstillet paa, at regjeringen skulde anmodes
om paany at forelægge saken for Stortinget,
men at den indtil saa kunde ske skulde være
bemyndiget til at iverksætte nybygning av
krigsskibe m. v. i den utstrækning inden be-
løpets ramme, som maatte ansees paakrævet,
for at forsinkelse kunde undgaaes.

Samtidig foreslog komiteen, at beløpet
skulde tillægges overskuddet av den under
6te juli 1914 besluttede ekstraordinære for-

svarsskat i den utstrækning, at den i 1912
bevilgede sum kr. 16,2 mill. blev ubeskaaret
til anvendelse efter forutsetningen, idet det
hådde vist sig, at efter de foreliggende for-
slag var denne sum beskaaret med ca. 3 mill.
kroner, der var disponert til andre formaal.

Stortingets beslutning under 17de august
1915 blev i overensstemmelse hermed nemlig :

»Regjeringen anmodes om for Stortinget
at fremlægge forslag til anvendelse av rest-
beløpet kr. 10 366 000,00, tillagt renter av
de paa byggekontrakterne for de to kyst-
forsvarsskibe og en undervandsbaat utbetalte
beløp samt i tilfælde overskuddet av den av
Stortinget under 6te juli 1914 besluttede
ekstraordinære forsvarsskat, til nybygning m.
v. for flaaen. Det er forutsetningen, at
nævnte overskud kun skal anvendes til dæk-
ning i den utstrækning, som er nødvendig,
for at de i 1912 til nybygning for flaaen be-
vilgede 16,2 millioner kroner i sin helhet
blir anvendt til saadan nybygning m. v.

Indtil saa kan ske, bemyndiges regje-
ringen til at iverksætte nybygning av krigs-
skibe og anskaffelse av minemateriel og
flyvemateriel for flaaen i den utstrækning,
som maatte findes paakrævet inden beløpets
ramme.«

Av den foreliggende proposition sees, at
regjeringen ved kongelig resolution av 10de
december 1915 i henhold til nævnte bemyndi-
gelse har besluttet paabegyndt bygning og
anskaffelse av det ovenfor nævnte materiel
for 13 mill. kroner.

Fartøierne er bestemt at skulle bygges
dels ved marinens verft, men hovedsagelig
ved private verksteder.

Angaaende kontrakter, byggetid m. v. er
der i propositionen, pag. 29 o. flg., hvortil
henvises, git en del opplysninger.

Endvidere har komiteen paa henvendelse
til departementet mottat en skrivelse av 23de
juni d. a. med bilag saalydende :

»I anledning av den ærede komites skri-
velse av 19de dennes oversendes vedlagt de
oprettede kontrakter angaaende den iverksatte
ekstraordinære nybygning for marinen.

Da disse dokumenter er originalkontrakter
har man tillatt sig at vedlægge en kvittering,
der bedes tilbakesendt i undertegnet stand,
likesom man tør anmode om at faa dem til-
bakesendt saa snart som efter omstændig-
heterne mulig.

Angaaende byggematerialer skal bemerkes:
Av materialer til de 4 undervandsbaater,

som er kontrahert med Thune—Kaldnæs er plater til de indre og yttre skrog bestilt i Tyskland. Spantematerialer av de dimensioner som fordres samt tyndere plater kan derimot efter nøiere foretagne undersøkelser ikke skaffes fra Tyskland, hvilket byggefirmaerne hadde gjort sig haab om. De maa derfor efter al sandsynlighet nu tages fra Amerika.

Som det tør være den ærede militærkomite bekjendt er vanskelighetene ved at skaffe skibsbygningsmaterialer til landet meget store. Tyske verker gir prompte tilbud paa kort levering, men utførselen støter paa mange hindringer. Eksempelvis skal nævnes at materialerne til 3 torpedobaater blev bestilt i Tyskland i januar iaar paa 8 ukers levering. Trods mange purringer er imidlertid endnu ingen materialer mottat.

Engelske verker lykkes det i det heletat ikke at faa tilbud fra.

Amerikanske verker er istand til at levere og synes at overholde fristen, men der forarsaker til gjengjæld jernbanetransporten store vanskeligheter.

Det har lykkedes at faa til landet samtlige skibsbygningsmaterialer til de undervandsbaater, som bygges paa verftet i Horten.

Av de foreliggende opplysninger fremgaar, at de 2 torpedobaater skal bygges under samvirken av marinens verft og Hamar jernstøperi, og at de kan paaregnes færdige om 3 à 4 aar.

De to kanonbaater skal bygges under samvirken av A/S Thunes verksted, Kristiania og Kaldnæs verksted, Tønsberg. De skal leveres henholdsvis juli og oktober 1917.

De 4 u-baater skal bygges under samvirken av Thune og Kaldnæs.

Efter kontrakten skal den første baat være færdig til prøve 25 maaneder, efter at skrogmaterialerne er ankommet til Kaldnæs; de øvrige 3 baater skal leveres med 6 maaneders mellemrum, efterat den første er avlevert.

Bestillingen skal saaledes i sin helhet ikke være effektuert før 43 maaneder efter materialernes ankomst. Som det fremgaar av departementets ovennævnte skrivelse er imidlertid disse materialer for tiden dels ikke ankommet, dels endnu ikke bestilt, og der foreligger ingen opplysning om, naar materialene kan haabes at ankomme.

U-baatene skal bygges efter det ameri-

kanske Electric Boat Co.s type, med hvilket firma departementet har avsluttet kontrakt om etterbygning av dets u-baater.

Vilkaarene ifølge kontrakten er i hovedtrekkene disse:

E. B. Co. leverer arbeidstegninger, spesifikationer m. v. og yder den assistanse, som trænges for bygningen, bl. a. ved at la en inspektør med stab være tilstede og tilse bygningen av første baat.

Herfor er stipuleret en godtgjørelse av £ 15 000 i 4 terminer foruten særlig godtgjørelse for enkelte utgifter forøvrig.

Hvis baatene ikke opfylder fordringerne med hensyn til fart, er fastsat bøter efter en bestemt skala. Det samlede ansvar er dog begrenset til den ovennævnte sum £ 15 000.

Komiteen har ikke anledning eller kompetanse til at underkaste kontrakterne nogen kritisk gjennomgaaelse i detalj. Man skal kun nævne noen punkter, som delvis ikke er behandlet i propositionen og som man har fæstet sig ved.

1. Leverancetiden for de 4 u-baater er som ovenfor nævnt ikke gjort løpende fra kontraktens underskrift eller knyttet til andet fast tidspunkt, men til materialernes ankomst.

Der sees ikke efter kontrakterne at være adgang for departementet til under nogen betingelse at faa disse ophævet, hvor længe end materialernes ankomst skulde trekke ut.

I kontrakten for de 2 kanonbaater er der vistnok bestemt en fast leveringstid, men samtidig er »forsinket leverance av materialer« opført som gyldig grund for forsinkelse, saaledes at leverancetiden ogsaa for disse baaters vedkommende i virkeligheten er gjort avhengig av samme omstændighet.

2. I propositionen anføres, at kontraktsprisen for de 4 u-baater er 1,6 million kroner pr. baat.

Det sees imidlertid av kontrakten, at prisen skal beregnes saaledes, at Thune til sine og Kaldnæs's samlede utgifter vedkommende baatene faar en avance av 15 pct. som fortjeneste. Dog skal den samlede pris for den hele leverance ikke

overstige kr. 6,2 millioner. (Staten leverer selv et sæt motorer til kr. 200 000,00).

Dersom den saaledes beregnede samlede pris skulde bli mindre end maksimalprisen, skal Thune i tillegg til den beregnede pris faa utbetalt $\frac{2}{10}$ av differansen.

3. Hvad betalingsvilkaarene forøvrig angaar, da sees for kanonbaatenes vedkommende at indbetalingsterminerne som vanlig er gjort avhengig av arbeidets fremadskriden (undtagen for første termin, der er lægges ved kontraktens underskrift).

For u-baatenes vedkommende sees derimot alle de tre første terminer at løpe fra dagen for kontraktens avslutning, saaledes at de tre første terminer (kr. 1,8 millioner for de 4 baater tilsammen) nu er forfaldne og maa antages utbetalt uten at baatene er paabegyndt.

4. I propositionen er nævnt en del nyanlæg (kaianlæg, slip m. v.), som Thune vil bygge for at utføre bygning av u-baater og mindre fartøier for marinen. Av kontrakten fremgaar, at disse nyanlæg er beregnet at koste ca. kr. 850 000,00, hvorav 25 pct. (kr. 212 500,00) skal medregnes i de utgifter, som skal godtgjøres Thune.
5. Hvad angaar maskinerierne (motormaskiner) i de 4 u-baater og de to kanonbaater, da er i propositionen kun anført, at de skal utføres av Thune.

Det fremgaar imidlertid av kontrakterne, at departementet har forbeholdt sig at levere et sæt (2 motormaskiner), og at Thune skal levere de øvrige 3 sæt (6 maskiner) efter samme model.

Det sæt, som skal leveres av departementet, er bestemt bygget av firmaet Gebrüder Sulzer (Schweiz) efter systemet Sulzer-Diesel, med hvem departementet har sluttet kontrakt saavel om denne leverance som om ret til etterbygning.

Der blev av militærkomiteen ifjor gjort bemerkning ved, at det heromhandlede nybygningsspørsmål for flaaen ikke var behandlet av samtlige de myndigheter, der vanligvis

uttaler sig om den slags spørsmål. Hverken reguleringskommissionens eller den tekniske fælleskommissions uttalelse forelaa, mens chefen for u-baat-avdelingen og de 4 u-baatchefer hadde anbefalt en anden type av u-baater. Heller ikke i den iaar foreliggende proposition kan spørsmålet sees at være behandlet av marinens reguleringskommission eller den tekniske fælleskommission.

Avslutningen av de heromhandlede kontrakter paa det daværende tidspunkt (i slutningen av december 1915 synes især for u-baatenes vedkommende mindre heldig.

Baatene er endnu — efter 7 maaneders forløp — ikke paabegyndt, mens samtidig leverancetiden er meget lang og tidspunktet, fra hvilket den skal begynde at løpe (materialernes ankomst), endnu ikke indtraadt. Og der vites intet bestemt om, naar saa kan ske.

Det maa ansees utelukket, at de heromhandlede baater med hensyn til konstruktion m. v. i væsentlig grad skal kunne nyde godt av de talrike erfaringer, som krigen medfører.

Komiteens indstilling ifjor, paa grundlag av hvilken Stortingets bemyndigelse for administrationen blev git, forutsatte, at denne bemyndigelse kun skulde benyttes for at undgaa forsinkelse. Forøvrig var administrationen anmodet om paany at forelægge saken for Stortinget.

Det kan ikke indsees, at nogen forsinkelse av betydning vilde ha været forvoldt, om man hadde ventet de faa uker, til Stortinget traadte sammen.

Da departementet imidlertid har handlet efter given bemyndigelse, finder komiteens flertal at kunne indstille overensstemmende med propositionen.

Komiteens medlem Løvold beklager, at der ikke straks efter den europæiske krigs begyndelse blev iverksat nybygning for marinen. Den utilfredsstillende stilling nybygningsspørsmålet staar i nu, har sit utspring heri.

Hvad angaar det ovenfor omhandlede restbeløb kr. 2 131 000,00, som endnu ikke er anvendt og den derunder omhandlede anskaffelse av to mindre ubaater, da har komiteen senere mottat en skrivelse av 18de ds. fra departementet saalydende:

Under henvisning til st. prp. nr. 84/1916 side 29 og flg. angaaende »Redegjørelse angaaende allerede iverksat ekstraordinær nybygning for marinen samt forslag om anvendelse av den endnu udisponerte del av de ved Stortingets beslutning av 17de august 1915 til disposition for nybygning stillede midler« skal departementet tillate sig at meddele:

Den 3dje juli mottok departementet fra Thunes mek. Verksted anbud paa de i propositionen omhandlede 2 mindre undervandsbaater. Anbudet blev av departementet oversendt marinens hovedverft og marinens minevæsen til gjennomgaaelse og uttalelse under fornøden konferanse med kaptein Tank-Nielsen. Disses uttalelse kan først ventes mottat i uken mellem 17de og 22de juli førstkomende, idet anbudet maa gjennomgaaes i detalj baade hvad kontrakt som spesifikationer angaar.

Det har været departementets mening at oversende anbudet med departementets uttalelse i saken til den ærede militærkomite, og dette vil bli gjort saa snart som gjørlig. Av hensyn til den bebudede nær forestaaende opløsning av Stortinget vil man ikke undlate — for om mulig at forhindre forsinkelse i komiteens arbeide — at meddele hvorledes saken med hensyn til den foreslaaede anskaffelse av undervandsbaater staar.

De angjældende 2 baater er blit noget større end i st. prp. nr. 84 antydnet, nemlig istedenfor 130—175 ton, 170—200 ton. Grunden hertil er at der er tat fornødent hensyn til de krav, som en av departementet i sin tid nedsat kommission har stillet med hensyn til mindre undervandsbaater. Prisen er derved ogsaa steget, nemlig til kr. 2 450 000,00 for de to baater (ekklusive torpedoer). Leveransetiden er 15 maaneder for 1ste baat og 18 for 2den, dog saaledes at fremdrivningsmaskinerne for overvandsfart — eksplosionsmotorerne — skal installeres senere, da de ikke kan bli færdige itide. Dette vil ingen nævneværdig indflydelse ha paa baatenes anvendelse i det farvand, hvor man nærmest har tænkt at anvende disse baater.

Baatene er tilbudt gjennom Thunes mek. verksted, som er forutsat at skulle indgaa et nærmere kontraktsforhold til Electric Boat Co. i Amerika.

Baatene skulde bygges i Amerika, tages

fra hinanden for transporten over havet og sættes atter sammen og prøves av Thune.

Paa foranledning har kommanderende admiral uttalt, at han finder at kunne anbefale anskaffelsen av de omhandlede undervandsbaater, hvis de tekniske autoriteter ingen væsentlige bemerkninger har at gjøre til konstruktionen, spesifikationer og kontrakten i det hele. Dog finder han at der bør gjøres alt mulig for at faa nedsat leveransetiden og prisen, og at forholdet mellem Thune og Electric Boat Co. paa grund av denne kontrakt ikke faar en saadan karakter, at ikke staten for fremtiden kan staa helt frit overfor Thune med hensyn til hvilke typer av undervandsbaater der skal bygges for statens regning ved Thunes verksted.

Departementet slutter sig til kommanderende admiral og vil under de nævnte forutsetninger være beredt til at avslutte kontrakt om de 2 baater i tilfælde av at Stortinget bevilger det fornødne beløp.

Som det sees vil prisen paa de 2 undervandsbaater bli ca. kr. 650 000,00 høiere end forutsat i st. prp. nr. 84, hvilket beløp da i tilfælde maa bevilges som tillæg til det i propositionen opførte beløp kr. 1 800 000,00.

Komiteen skal bemerke:

Som man vil se er spørsmålet om heromhandle anskaffelse av 2 mindre ubaater paa langt nær utredet. Bl. a. foreligger endnu ikke for komiteen den i departementets ovenstaaende skrivelse omhandlede utredning fra de sagkyndige.

Efter omstændighetene finder dog komiteen at ville indstille paa at administrationen gis bemyndigelse til anskaffelsen forsaavidt de av kommanderende admiral nævnte betingelser med hensyn til nedsættelse av leveransetiden m. v. kan fyldestgjøres.

Komiteen har forøvrig intet at bemerke ved den av departementet foreslaaede anvendelse av kr. 250 000,00 til fuldførelse av de to mineutlæggere og kr. 81 000,00 til fabrikation av haandminer.

I henhold hertil indstilles paa at de resterende kr. 2 131 000,00 tillates anvendt i ovennævnte øiemed samt at der yderligere som av departementet foreslaat bevilges kr. 650 000,00.

I propositionen er vedrørende personel m. v. opført:

A. Hærbudgettets kapitel 11.

Titel 1.	Utnyttelse av infanteriets vernepligtige styrke	kr. 166 000,00
2.	Kavaleriet	2 700,00
3.	Feltartilleriet	2 000,00
— 4.	Ingeniørvaabnet	47 800,00
— 5.	Fæstningsartilleriet	27 900,00
— 6.	Flyvevæsenet	47 000,00
	Sum	kr. 293 400,00

B. Marinebudgettets kapitel 4, a, 2.

Flyvevæsenet kr. 53 000,00

Om de enkelte bevilgningsposter m. v. skal anføres:

Titel 1. Utnyttelse av infanteriets vernepligtige styrke.

1. Departementet foreslaar, at de nuværende brigader fremtidig benævnes divisioner.
2. At Jægerkorpset opsættes som et regiment, Jægerkorpset, infanteriregiment nr. 17, foreløbig sammensat saaledes:
 - Regimentstab.
 - 2 linjebataljoner.
 - 1 reservebataljon.
 Den nye bataljon opsættes med fastlønnede kadre kun for 3 kompanier, idet fjerde kompani opsættes med fastlønnede befal fra garden.
3. At Søndfjord og Nordfjord bataljoner sammenfattes i et nyt regiment, Fjordenes infanteriregiment nr. 18, underlagt 4de division. Regimentet opsætter desuten 1 reservebataljon som regimentets 3dje bataljon. Søndhordland bataljon, som nu er en selvstændig bataljon, indordnes i Nordre Bergenhus infanteriregiment nr. 10 istedetfor som nu Søndfjord bataljon.
4. At infanteriet i Finmarken organiseres som et regiment: Finmarkens infanteriregiment nr. 19, paa 2 grupper (bataljoner), Vestfinmarkens og Østfinmarkens gruppe (bataljon) paa 4 linjekompanier, samt 1 reservebataljon.

Herved kræves en ny opsætning av 1 regimentsstab, 1 linjebataljonsstab og 2 linjekompanier samt 1 reservebataljon.

Departementet forudsætter, at man, saasnuart mandskapsstyrken og andre forhold tillater det, gaar til opsætning av disse tre nye regimenter som fuldstændige linjeregimenter.

5. At der foruten forannævnte reservebataljoner opsættes følgende:

1 ved Smaalenes infanteriregiment nr. 1.

1 ved Vestre Akershus infanteriregiment nr. 2.

1 ved Østoplandenes infanteriregiment nr. 5.

Hver reservebataljon opsættes med stab og 4 kompanier.

Ved s t a b e n:

1 major, ulønnet eller pensionert officer, chef.

1 fanejunker, i distriktstjeneste, bataljonskvartermester.

Ved hvert k o m p a n i:

1 kaptein, ulønnet officer eller fastlønnede underofficer.

1 kommandersersjant i distriktstjeneste.

6. At der opsættes 1 landvernskompagni pr. linjebataljon i 6te brigade; ved Finmarkens bataljon (regiment) 1 landvernskompagni¹⁾ pr. gruppe.

7. At landvernsbataljonerne i 1ste—5te division ved mobilisering opsættes med 4 kompanier, og at landvernsbataljonerne allerede i fred indordnes i regimentsforband, saaledes at der blir 1 landvernsregiment à 3 landvernsbataljoner à 4 kompanier pr. division.

Landvernsbataljonernes 2 øvrige kompanier i forbindelse med fæstningsartilleriets overskud av personel anvendes som dækningstropper.

Hver l a n d v e r n s r e g i m e n t s s t a b foreslaaes opsat med:

1 oberstløjtnant, garnisonerende.

¹⁾ I skrivelse av 3dje juli 1916 har forsvarsdepartementet meddelt komiteen, at det skal være 1 reservekompani pr. gruppe, da ifølge vernepligtsloven landvæbningen i Finmarkens amt er organisert i ét opbud.

1 kvartermester og skriver, garnison-
 og nærørende. Hver bataljonsstab
 foreslaes opsat med
 1 major, ulønnet eller pensionert officer,
 1 fanøjunker, kvartermester i distrikts-
 tjeneste.

Hvert kompani:

1 ulønnet officer eller fastlønnet under-
 officer, kompanichef.

1 fastlønnet kommandersersjant, admi-
 nistrerende underofficer.

8. At bataljonscheferne ved linjefanteri-
 regimenterne skal ha majors grad. De
 nuværende oberstløjtnanter ved linjeregi-
 menterne erstattes efterhaanden med
 majorer.

9. At antallet av fastlønnede sersjanter ved
 infanteriets linjekompanier indskrænkes
 fra 4 til 3.

Komiteens flertal — 7 medlem-
 mer — finder, at opsætningen av de i propo-
 sitionen foreslaede tre nye regimentsstaber
 — Jægerkorpset, Fjordenes infanteriregiment
 og Finmarkens infanteriregiment — faar ut-
 staa til næste aar.

Som grund herfor vil man peke paa den
 forhaandenværende mangel paa befal og ut-
 rustning. Den langt fremskredne tid har
 forøvrig ikke git komiteen anledning til en
 indgaaende behandling av saken.

Enkelte medlemmer forbeholder
 sig under sakens behandling at foreslaa en del
 av det her indsparede beløp anvendt til op-
 sætning av fæstningsingeniørtropper ved en-
 kelte av vore vigtigste fæstninger.

Komiteens mindretal — for-
 manden og Sæland — forbeholder sig at
 stemme for oprettelsen av heromhandlede
 regimentsstaber m. v.

Komiteen vil, inden den gaar nær-
 mere ind paa detaljorganisationen, først ha
 uttalt vedrørende spørsmålet om reserveav-
 delinger, at man selvfølgelig er enig med
 propositionen i, at reserveavdelingerne maa
 være saaledes utstyrt, at de ved mobilisering
 hurtigst mulig kan sættes ind med fuld styrke
 og fuldt organisert.

Komiteen er fuldt enig i betydningen av
 opsættelse av reserveavdelinger, saa meget mere
 som komiteen tidligere ved flere anledninger,

bl. a. i indst. O. XXVI — 1915, har bragt
 dette spørsmål paa bane.

Det fornødne befal til reserveavdelin-
 gerne maa derfor være beskikket og stillet
 til regimentets disposition allerede i fred,
 likesom reservebataljonerne maa ha sit eget
 depot med materiel, beklædning, utrustning,
 bevæbning m. v.

Derimot antar komiteen, at reservebatal-
 jonerne ikke i fred bør administrere sit
 personel. Komiteen gaar nemlig ut fra, at de
 linjemandskaper, hvorav reservebataljonerne
 ved mobilisering skal opsættes, i fred rulleføres
 og administreres ved sine respektive linje-
 avdelinger, og at de ved mobilisering ind-
 kaldes av disse, men derpaa efter fremmøtet
 avgives til vedkommende reservebataljon ifølge
 de paa forhaand fastsatte mobiliseringsplaner
 og mobiliseringsopgjør, med andre ord, at
 selve opsætningen av reserveavdelingerne blir
 en mobiliseringssak.

Dette er efter komiteens mening en nød-
 vendighet, da det som regel ikke vil være
 hverken mulig eller hensigtsmæssig paa for-
 haand at bestemme, hvilke mandskaper skal
 gaa til vedkommende regiments reservebatal-
 jon. Antallet derimot kjender man efter mo-
 biliseringsopjøret.

Som følge av den her av komiteen fore-
 slaede ordning vil det ikke være nødvendig
 at ha lønnede bataljons- eller kompanichefer
 i fred, og komiteen sparer saaledes de i propo-
 sitionen opførte lønninger à kr. 1 200,00
 til reservebataljonscheferne og kr. 360,00
 (kr. 1 252,00) til reservekompanicheferne og
 kr. 748,00 til reservekompaniernes komman-
 dersersjanter. Forøvrig henvises til, hvad der
 nedenfor er anført herom.

Komiteen er derhos ikke enig med de-
 partementet, naar det foreslaar, at antallet av
 fastlønnede sersjanter ved infanteriets linje-
 kompanier indskrænkes fra 4 til 3. Kom-
 manderende general og generalstabschefen,
 som vistnok har gaat med paa departemen-
 tets forslag om denne sløifning av den 4de
 sersjant, har nemlig, som det i propositio-
 nen er oplyst, dog fremholdt, at det var øn-
 skelig at kunne beholde den 4de sersjant pr.
 kompani.

Komiteen er enig heri og vil foreslaa, at
 kompanierne som hittil opsættes med 4 fast-

lønnede sersjanter. Naar administrationen imidlertid tror, at linjekompanierne kan nøie sig med 3 fastlønnede sersjanter, gaar komiteen ut fra, at en del fastlønnede sersjanter ved mobilisering kan avgives til reservebataljonernes kompanier.

Komiteen, som ikke vil motsætte sig, at brigaderne fremtidig benævnes divisioner, er blit staaende ved følgende forslag til organisation av vort infanteri som et første (foreløbig) maal:

- a) Ved hvert av infanteriregimenterne nr. 1 til 13 (o: de nuværende infanteriregimenter i de 5 sydlige brigader) skal der av fastlønnede stabsofficerer organisationsmæssig have 1 oberst, 1 oberstløytnant og 3 majorer, samtlige garnisonerende.
- b) Ved hvert av infanteriregimenterne nr. 14, 15 og 16 (o: i 6te brigade) 1 oberst, 1 oberstløytnant og foreløbig 2 majorer — som nu — samtlige garnisonerende.

ad a) Oberstløytnanten skal i fred være regimentets næstkommanderende og ved mobilisering overta det »reserve- og landvernsregiment«, som forutsættes opsat av regimentets overskud av linjen og av dets landvern.

Komiteen foreslaar, at der for hvert av disse 13 infanteriregimenter snarest mulig oppsettes et saadant »reserve- og landvernsregiment«, bestaaende av 1 reservebataljon og 1 landvernsbataljon (senere 2 landvernsbataljoner eftersom mandskapsstyrken m. v. tillater det).

Regimentets reservebataljon.

Reservebataljonens befall og mandskaper, som utgjøres av overskuddet ved linjeregimentet, forblir, som foran nævnt, staaende ved sine linjeavdelinger i fred og indkaldes av dem ved feltopsætning.

Som chefer for reservebataljonerne beordres majorer, som er fhv. fastlønnede eller ulønnede officerer. Da disse bataljonschefer ikke vil faa nogen befattning med personel eller materiel i fred, antages det, som foran anført, ikke nødvendig at opføre nogen løn for dem, men de bør allerede i fred være beskikket

til majorer og stillet til regimentets disposition som chefer for hver sin reservebataljon.

For at bli majorer bør der paalægges dem forpligtelse til hvert 3dje aar at delta i linjens regimentssamling samt i befalsøvelser og lignende i den utstrækning, de bevilgede midler tillater.

Ved hver reservebataljon foreslaaes — som i propositionen — ansat 1 kvartermester, fanejunker i distriktstjeneste med aarlig løn kr. 748,00 for administrationen av bataljonens materiel, beklædning, utrustning m. v.

Forøvrig skal alt befall ved reservebataljonen være ulønnet.

Som kompanichefer foreslaaes ulønnede kapteiner, som i fred ingen befattning faar hverken med kompaniets personel eller materiel. De bør for at bli kapteiner ha tilsvarende tjenestepligt som ovenfor nævnt for reservebataljonscheferne.

Regimentets landvernsbataljoner.

Det er komiteens forutsætning, at der ved hvert av disse 13 regimenter i indeværende termin oppsettes en marsjerende landvernsbataljon + 2 landvernskompanier, hvilke sidste i forbindelse med fæstningsartilleriets overskud av personel anvendes som dæknings-tropper. Komiteens forslag er saaledes, hvad angaar antallet av landvernsavdelinger ved regimenterne i overensstemmelse med propositionen. I denne var der imidlertid opført løn à kr. 1 200,00 til samtlige landvernsbataljonschefer og à kr. 748,00 til en kvartermester pr. landvernsbataljon.

Komiteen vil imidlertid foreslaa, at der i indeværende termin ikke ansættes nogen vernepliktig landvernsbataljonschef, men at en av linjeregimentets stabsofficerer overtar kommandoen over landvernsbataljonen med administration av personel og materiel — altsaa som den nuværende ordning ved 8 av linjeregimenterne.

Naar mandskapsstyrken blir saa stor, at der av regimentets landvern kan oppsettes 2 marsjerende bataljoner (jfr. den ifjor foretagne forandring av vernepligtsloven, hvorved landvernets aarsklasser blev bestemt øket fra 8 til 12), er det komiteens forutsætning, at der som landvernsbataljonschefer skal ansættes ulønnede majorer (fhv. fastlønnede office-

rer eller ulønnede officerer), som avlønnes som av departementet foreslaat med kr. 1 200,00 aarlig, idet de vil faa at administrere sin bataljons personel og materiel.

Vedkommende fastlønnede stabsofficer vil da i fred faa det overordnede opsyn med de 2 landvernsbataljoners personel og materiel og med reservebataljonens materiel samt under linjeregimentets chef forberede alt vedrørende reserve- og landvernsregimentets mobilisering.

Komiteen er vidende om, at forsvarsdepartementet i forbindelse med næste budgetforelæg vil komme med en redegjørelse for og forslag om, ved hvilke regimente der i næste budgettermin vil kunne opsættes 2 marsjerende landvernsbataljoner, og opføre den nødvendige bevilgning til vedkommende vernepligtige bataljonschefer.

Da der for nærværende ikke vil bli opsat mer end 1 landvernsbataljon pr. infanteriregiment og kun ved nogen faa regimente 1 reservebataljon, bør anvendelsen av regimentets fastlønnede stabsofficerer i indeværende termin forbli som hittil. Det heromhandlede spørsmål forutsættes optat til realitetsbehandling i næste budgetforslag. Komiteen vil dog ha bemærket, at der som oberstløytnanter og næstkommanderende ved regimenterne fremtidig kun bør utnævnes saadanne, som ansees skikket til videre avancement til regimentschefer — saaledes som ogsaa forutsat av den forsterkede militærkomite i dens indstillinger S. XXXII, 1908 og 1909.

Befalet førøvrig forutsættes indtil videre opsat som hittil.

ad b. Ved de 3 infanteriregimente i 6te brigade foreslaaes opsat 1 landvernskompani pr. linjebataljon, altsaa 3 pr. regiment, med ulønnede officerer som kompanichefer.

I henhold til foranstaaende indstiller komiteen titelen bevilget med kr. 25 000,00.

Tit. 2. Kavaleriet.

Departementet foreslaar i propositionen, at der ved hvert av de søndenfjeldske dragonregimente opsættes:

1 landvernskorps à 3 eskadroner tilfots og 1 eskadron tilhest.

B 52 B

Ved Nordenfjeldske dragonregiment.

2 eskadroner tilfots og 1 eskadron tilhest.

Eskadronerne tilhest opløses i melderytteravdelinger til linjeregimenterne.

Korpsstaben opsættes med:

1 major, ulønnet eller pensionert officer.

1 standartjunker i distriktstjeneste, korpskvartermester og skriver.

Av landvernskorpsets 3 eskadronchefer skal den ene være ritmester i distriktstjeneste, de 2 øvrige enten ulønnet ritmester eller fastlønned standartjunker.

Ved hver eskadron desuten 1 kommandersjant i distriktstjeneste.

Ved Nordenfjeldske dragonregiment er den ene eskadronchef ritmester i distriktstjeneste, den anden ulønnet ritmester eller fastlønned standartjunker.

Komiteen indstiller som i forelægget titelen bevilget med kr. 2 700,00 — dog saaledes, at befalet opsættes saavidt mulig analogt med infanteriets landvern.

Tit. 3. Feltartilleriet.

Departementet foreslaar i propositionen, at der ved hvert feltartilleriregiment opsættes 1 landvernsbataljon à 3 marsjerende batterier (+ 1 depotbatteri).

Landvernsbataljonsstaben opsættes med:

1 major, ulønnet eller pensionert officer.

1 stykjunker i distriktstjeneste, kvartermester og skriver.

Av bataljonens 3 batterichefer skal 1 være kaptein i distriktstjeneste, de 2 øvrige enten ulønnet kaptein eller stykjunker i distriktstjeneste.

Ved hvert batteri desuten 1 fastlønned kommandersjant i distriktstjeneste.

Komiteen indstiller som i forelægget titelen bevilget med kr. 2 000,00 under samme forutsætning som under kavaleriet.

Tit. 4. Ingeniørvaabnet.

I propositionen er under denne titel opført kr. 47 800,00 til endel nyopsætninger m. v. nemlig:

(1916)

- A. At der ved Søndenfjeldske ingeniørregiment opsættes 1 radio- og lyskasterkompani.
- B. At der ved Nordenfjeldske ingeniørbataljon opsættes 1 radio- og lyskasterkompani med noget færre befal end det under A nævnte kompani.
- C. At der oprettes en Nord-Norges ingeniørbataljon bestaaende av stab, de nuværende 6te sapper- og 6te telegrafkompanier samt av ett radio- og lyskasterkompani med antal befal omtrent som under A forutsat.
- D. At Søndenfjeldske ingeniørbataljon opsætter 1 landvern bataljon à stab, 4 sapperkompanier og 2 telegrafkompanier o: en nyopsætning av 3 sapperkompanier og 1 telegrafkompani.

Komiteen slutter sig til forelægget, dog med den forandring, at man foreslaar, at den ene av bataljonscheferne — tillike næstkommanderende — ved Søndenfjeldske ingeniørregiment skal være oberstløytnant, saaledes som nu er tilfældet og i analogi med, hvad komiteen foran har foreslaaet ved infanteriregimenterne. Til gjengjæld finder man at maatte bringe i forslag, at av de to bataljonschefer i 5te og 6te brigade skal den ene være oberstløytnant og den anden major. For landvernets vedkommende forutsættes befalet opsat som under kavaleriet nævnt.

Komiteen indstiller i henhold til foranstaaende titelen bevilget med kr. 47 800,00.

Tit. 5. Fæstningsartilleriet.

I propositionen foreslaaes:

- a) at der paa Værdalens befæstninger oprettes en garnisonsavdeling. Merutgift kr. 3 900,00.
- b) at der opsættes et Narvik-detachement som besætning for de til Ofotbanens sikring anlagte Sildvikbefæstninger. Merutgift kr. 8 000,00,
- c) at der av fæstningsartilleriets overskud av personel opsættes følgende reserveavdelinger, der vil bli anvendt som dækningsavdelinger:
2 bataljoner, hver bestaaende av stab og 4 kompanier.

7 kompanier, (uten forband).

Staben opsættes med:

1 major, ulønnet eller pensionert officer.

Kompanierne opsættes med:

1 chef, ulønnet officer, eller fastlønnet underofficer.

Merutgift kr. 16 000,00.

Komiteen indstiller efter forelægget de under a og b nævnte beløb kr. 3 900,00 og kr. 8 000,00.

Man er likeledes enig med departementet i forslaget om reserveavdelinger, som bør oprettes saaledes som foreslaaet. Overensstemmende med, hvad foran er fremholdt ved infanteriet, vil komiteen ogsaa her foreslaa, at der i fred ikke haves nogen lønede reservebataljons- og reservekompanichefer, idet mandskaperne og materiellet administreres ved vedkommende befæstningers for-
sorg. Derimot maa ovennævnte chefer selvfølgelig være beskikket i fred til sine stillinger. De bør ha samme tjenestepligt i fred som foran under infanteriet nævnt.

Overensstemmende hermed opfører komiteen titel 5 med kr. 11 900,00.

Komiteens medlem Gausdal stemmer imot alle de bevilgninger og foranstaltninger, som ikke er bundne ved tidligere stortingsbeslutninger.

Det faste kystforsvars organisation.

I st. prp. nr. 67 for 1915 var av departementet foreslaaet, at de i propositionen omhandlede fremskutte befæstningsanlæg i Kristianiafjorden skulde sortere under fæstningsartilleriet, og befalet skaffes tilveie ved utvidelse av dettes befalskadre.

Imidlertid gik departementet ut fra, at under mobilisering skulde den sjømilitære distriktschef overta ledelsen av forsvaret — saavel det faste som det flytende — paa sjøfronten i Kristianiafjordens munding. I sin indstilling (kfr. indst. S. LIV for 1915) uttalte militærkomiteen i den anledning:

»Komiteen kan ikke være enig i et saadant princip. Man mener, at den samme mand maa være chef og øverste leder saavel

i krig som i fred. Hvis ikke saa er tilfældet, kan man ikke forlange, at han skal kunne være i besiddelse av det detaljkjendskap til forsvarsmidlerne og personellet, som skal betjene dem, og den øvelse i deres anvendelse og virkemaate, som alene kan betinge et godt resultat.

Den, der skal lede forsvaret i krig, maa ogsaa kunne forberede det i fred.

Hvad særlig angaar forsvarsforanstaltningerne i Kristianiafjorden (frontalforsvaret), da er disse utelukkende beregnet paa kamp mot krigsskibe og angrep fra sjøen, og de er forutsat at skulle virke i intimt samarbeide med flaaen. Det falder derfor naturlig, at overkommandoen her tildeles en sjøofficer, hvilket ogsaa har faat sit uttrykk i de militære autoriteters og departementets ovennævnte uttalelser.

Men naar saa er tilfældet, og det samtidig, som ovenfor paavist, maa kræves, at ledelsen er den samme saavel i krig som i fred, fremstiller det sig som det naturlige, at det heromhandlede forsvar med batterier, minelinjer og torpedoforsvar lægges under marinen og besettes av denne ogsaa i fred.

Spørsmålet om organisationen av personellet foreligger imidlertid ikke for nærværende til avgjørelse, og bevilgning er ikke krævet, idet det bl. a. vil avhænge av Stortingets beslutning angaaende de foreslaaede forsvarsforanstaltningers utstrækning m. v. Komiteen gaar derfor ut fra, at der senere ogsaa forelægges Stortinget forslag basert paa forannævnte ordning.

Endvidere blev i Stortinget ved sakens behandling av repræsentanten Mjøen fremsat saadant forslag:

»Det henstilles til regjeringen at utrede spørsmålet om de her omhandlede befæstningsanlægs underlæggelse under marinen.«

Dette forslag bifaldtes av Stortinget.

Av den foreliggende proposition sees departementet i denne anledning at ha æsket kommanderende admirals redegjørelse vedrørende en del nærmere formulerte punkter.

Kommanderende admiral uttaler, at han paa grund av manglende arbeidshjælp under den nuværende situation ikke ser sig istand til for tiden at gi saa utførlig og detaljert uttalelse som ønsket. Han kommer forøvrig til det resultat, at heromhandlede befæstninger i princippet bør organiseres likt med de øvrige kystbefæstninger — at lægge enkelte av disse under hæren og enkelte under marinen, anser han uheldig.

Han hævder imidlertid, at alt, som direkte vedrører forsvaret av vor kyst, saavel i fred som i krig, bør underlægges en øverste militær ledelse, og at saaledes saavel det faste som det flytende kystforsvar bør underlægges marinen.

Kommanderende admirals skrivelse er indtat som trykt bilag i propositionen.

Endvidere sees departementet ved oversendelse av kommanderende admirals skrivelse at ha indhentet uttalelse fra kommanderende general, generalstaben og chefen for fæstningsartilleriet, der samtlige fraraader den av kommanderende admiral antydede ordning og tilraader bibehold av den nuværende ordning. Ogsaa disse uttalelser foreligger som trykte bilag til propositionen.

Departementet henviser til disse sidste uttalelser, fastholder sit organisationsforslag i st. prp. nr. 67, 1915 og tar idetheletat avstand fra kommanderende admirals antydde forslag.

Forøvrig henvises til propositionen side 49—54.

Komiteen skal bemerke:

Det sees, at der i denne sak hersker meningsforskjel mellem kommanderende admiral paa den ene side og de andre raadspurte autoriteter paa den anden side. Imidlertid kan det ikke sees, at kommanderende admiral har været forelagt de sidstnævntes uttalelse, mens disse derimot har været tilstillet kommanderende admirals betænkning samtidig med, at deres meningsuttalelse blev æsket.

Det er mulig, at saken derved ikke er saa fuldstændig belyst som ønskelig kunde være. I ethvertfald findes der enkelte punkter i de foreliggende uttalelser, som gjør nærmere opplysninger ønskelige.

Samtidig kræver saken for tiden ikke avgjørelse, idet der heller ikke iaar er æsket bevilgning til opsætning av personel ved de ifjor bevilgede befæstningsanlæg.

Under disse omstændigheter og paa grund av den langt fremskredne tid har komiteen for nærværende ikke fundet at kunne opta saken til nærmere behandling og avgi indstilling til Stortinget. De heromhandlede spørsmål faar indtil videre staa aapne.

Flyvevæsenet

opføres i propositionen med kr. 100 000,00, hvorav kr. 47 000,00 til hærens og kr. 53 000,00 til marinens flyvevæsen.

Departementet har foreslaaet en fælles ledelse for hærens og marinens flyvevæsen for at opnaa enhet i ledelsen. Som chef er foreslaaet en oberst (kommandør) eller general (admiral) og ved staben en kaptein (adjutant) og en kommandersersjant (skriver).

Hvad organisationen m. v. angaar, henvises forøvrig til propositionen side 54—59.

Komiteen har paa grund av den knappe tid, som har staat til raadighet, ikke indgaaende kunnet behandle flyvevæsenets organisation. Hvad angaar den fælles ledelse av flyvevæsenet, har der i komiteen under den foreløbige behandling av saken gjort sig forskjellige opfatninger gjældende. Komiteen finder derfor paa grund av den langt fremskredne tid, at dette spørsmaal bør utstaa og be-

handles i forbindelse med kommende budgetforslag.

Hvis departementet anser den nuværende tvedeling i ledelsen av hærens flyvevæsen uheldig, har komiteen intet at erindre mot, at der rent midlertidig beordres en dertil skikket officer som leder av hærens flyvevæsen. Dette forutsættes dog ikke at foregriper noget med hensyn til den endelige ordning av saken.

Komiteen indstiller forøvrig væsentlig efter propositionen, idet stillingen som direktør (chef) for fabrikkene bør kunne besettes med officerer eller civilingeniører efter omstændighetene.

Titelen opføres efter foranstaaende med kr. 88 000,00, hvorav kr. 40 500,00 til hærens og kr. 47 500,00 til marinens flyvevæsen.

Skulde der paa grund av omstændighetene kunne indspares noget paa disse beløp, har der i komiteen været fremholdt ønskeligheten av, at en dertil skikket mand (officer eller civilingeniør) blir utsendt for at studere motorfabrikationen.

I henhold til foranstaaende og under henvisning til propositionen indstiller komiteen til Stortinget at fatte følgende

beslutninger:

I.

At der for terminen 1ste juli 1916 til 30te juni 1917 gives følgende bevilgninger til hæren og marinen:

Vedrørende personel m. v.
(paa de ordinære budgetter).

A. Hærbudgettets kap. 11.

Tit. 1. Utnyttelse av infanteriets vernepligtige styrke	kr. 25 000,00
» 2. Kavaleriet	2 700,00
» 3. Feltartilleriet	2 000,00
» 4. Ingeniørvaabnet	47 800,00
» 5. Fæstningsartilleriet	11 900,00
» 6. Flyvevæsenet	40 500,00
Sum	<u>kr. 129 900,00</u>

B. Marinebudgettets kap. 4 a 2.

Flyvevæsenet	<u>kr. 47 500,00</u>
------------------------	----------------------

II.

At der foretages følgende forandringer i den i 1909 vedtagne hærordning:

1. At de nuværende brigader fremtidig benævnes divisioner.
2. At der skal have følgende antal fastlønnede, garnisonerende stabsofficerer ved hvert av infanteriregimenterne:
 - a) Nr. 1—13: 1 oberst, 1 oberstløjtnant og 3 majorer.
 - b) Nr. 14—16: 1 oberst, 1 oberstløjtnant og indtil videre 2 majorer.
3. At der for hvert av infanteriregimenterne nr. 1—13 snarest opsættes et »Reserve-

og landvernsregiment« bestaaende av 1 reservebataljon og 1 landvernsbataljon (senere 2 landvernsbataljoner, eftersom mandskapsstyrken m. v. tillater det).

4. At der som chefer for reservebataljoner og reservekompanier beordres henholdsvis ulønnede majorer og ulønnede kapteiner, som er forhenværende fastlønnede eller ulønnede officerer.
5. At der ved hver av reservebataljonerne, eftersom de kan opsættes, ansættes 1 kvartermester, fanejunker i distrikts-tjeneste.
6. At der ved hvert av infanteriregimenterne nr. 14—16 opsættes 3 landvernskompanier (1 pr. linjebataljon) med ulønnede officerer som kompanichefer.
7. At en av infanteriregimentets fastlønnede stabsofficerer overtar administrationen av landvernet, saalænge der ved regimentet kun opsættes én marsjerende landvernsbataljon.
8. At der, naar infanteriregimentet opsætter 2 marsjerende landvernsbataljoner, som chefer for disse beordres majorer (forhenværende fastlønnede eller ulønnede officerer) med en aarlig avlønning av kr. 1 200,00.
9. At kavaleriets landvern organiseres saaledes:
 - a) Ved hvert av de søndenfjeldske dragonregimenter opsættes 1 landvernskorps à 3 eskadroner tilfots og 1 eskadron tilhest.
 - b) Ved nordenfjeldske dragonregiment 2 eskadroner tilfots og 1 eskadron tilhest.
 - c) Korpsstaben opsættes med 1 major

- forhenværende fastlønnede eller ulønnede officer, chef.
- d) Av landvernkorpsets 3 (ved nordenfjeldske dragonregiment 2) eskadronchefer skal den ene være ritmester¹⁾ i distriktstjeneste, de 2 øvrige (ved nordenfjeldske dragonregiment den anden) enten ulønnede ritmester eller fastlønnede standartjunker. Ved hver eskadron tilføts desuten 1 kommandersersjant i distriktstjeneste.
10. At feltartilleriets landvern organiseres saaledes:
- a) Ved hvert feltartilleriregiment opsættes 1 landvernsbataljon à 3 marsjerende batterier + 1 depotbatteri.
- b) Landvernsbataljonstaben opsættes med 1 major, forhenværende fastlønnede eller ulønnede officer, chef.
- c) Av bataljonens 3 batterichefer skal 1 være kaptein i distriktstjeneste, de 2 øvrige enten ulønnede kaptein eller stykjunker i distriktstjeneste. Ved hvert batteri desuten 1 fastlønnede kommandersersjant, i distriktstjeneste.
11. At der foretages følgende nyopsætninger i ingeniørvaabnet:
- a) Ved søndenfjeldske ingeniørregiment opsættes 1 radiotelegraf- og lyskasterkompani med følgende antal fastlønnede befal:
- 1 kaptein, i distriktstjeneste, chef.
1 kommandersersjant, i do.
1 furer, i do.
5 sersjanter, i do.
1 trompeter, i do.
- b) Nordenfjeldske ingeniørbataljon opsættes med stab, 1 sapper- og 1 telegrafkompani samt 1 radiotelegraf- og lyskasterkompani. Sidstnævnte kompani har følgende antal fastlønnede befal:
- 1 kaptein, i distriktstjeneste, chef.
1 kommandersersjant, i do.
1 furer, i do.
2 sersjanter, i do.
- c. At der oprettes en Nord-Norges ingeniørbataljon bestaaende av stab,

1 sapper- og 1 telegrafkompani samt
1 radiotelegraf- og lyskasterkompani.
Staben opsættes av fastlønnede befal med:

A. Stridende²⁾:

1 major eller oberstløjtnant, garnisonerende chef.
1 kaptein eller premierløjtnant, i distriktstjeneste, indbeordret som tøjmester, intendant og adjutant.
1 fanejunker, garnisonerende, kvartermester og skriver.
1 bataljonstrompeter, i distriktstjeneste.

B. Ikke stridende.

1 bøsse-maker, i distriktstjeneste.
3 haandverkønderofficerer, garnisonerende (1 instrumentmaker, 1 hjulmaker og 1 smed).
2 haandverkerofficerer, i distriktstjeneste (1 skrædder og 1 skomaker).

Radiotelegraf- og lyskasterkompaniet

opsættes av fastlønnede befal med:

1 kaptein, i distriktstjeneste, chef.
1 kommandersersjant, i do.
1 furer, i do.
4 sersjanter, i do.

12. At Søndenfjeldske ingeniørregiment opsætter 1 landvernsbataljon à stab, 4 sapperkompanier og 2 telegrafkompanier.
- a) Staben opsættes med 1 major, forhenværende fastlønnede eller ulønnede officer, chef.

b) Av bataljonens 6 kompanichefer skal 1 være kaptein i distriktstjeneste, de 5 øvrige enten ulønnede kaptein eller fanejunker i distriktstjeneste.

Ved hvert kompani desuten 1 fastlønnede kommandersersjant i distriktstjeneste.

13. At der paa Værdalens befæstninger oprettes en garnisonsavdeling med følgende antal fastlønnede befal:

¹⁾ Administrerer i fred desuten eskadronen tilhøst.

²⁾ Av bataljoncheferne ved Nordenfjeldske og Nord-Norges ingeniørbataljon skal den ene være oberstløjtnant, den anden major.

- 1 premierløytnant, garnisonerende.
 1 kommandersersjant, do.
 2 sersjanter, do.
14. At det opsættes et *Narvik-detachement* med følgende antal fastlønnede befal:

1 premierløytnant, garnisonerende.
 1 kommandersersjant, do.
 1 sersjant, do.

15. At der ved *fæstningsartilleriet* opsættes følgende reserveavdelinger:
 2 bataljoner, hver bestaaende av stab og 4 kompanier.
 7 kompanier (uten forband).

Som bataljonschefer og kompanichefer beordres henholdsvis ulønnede majorer og ulønnede kapteiner (forhenværende fastlønnede eller ulønnede officerer).

16. At *flyvervæsenet* opsættes saaledes:

A. Hærens flyvevæsen.

Der ansættes følgende befal:

- a. En kaptein eller stabsofficer chef for hærens flyvemaskinfabrik og flyverskole (vedkommende kan efter omstændighetene ogsaa være civilingeniør).
 b. En premierløytnant eller kaptein førstelærer ved flyverskolen.
 c. En premierløytnant eller kaptein kontrolofficer ved flyvemaskinfabrikken.
 d. En premierløytnant eller kaptein chef for søndenfjeldske flyveravdeling.
 e. To premierløytnanter chefer for nordenfjeldske og Nord-Norges flyveravdelinger.

B. Marinens flyvevæsen.

Der ansættes følgende befal:

- a. En kaptein eller stabsofficer chef for marinens flyvebaatfabrik og flyverskole (vedkommende kan efter omstændighetene ogsaa være civilingeniør).
 b. En premierløytnant eller kaptein assistent ved flyverskolen.
 c. En premierløytnant eller kaptein assistent (kontrolofficer) ved flyvebaatfabrikken.
 d. 2 premierløytnanter eller kapteiner chefer

for marinens flyvestationer i Kristiansand og Bergen.

D. Forsvarsdepartementet bemyndiges til at træffe de for flyvervæsenets opsætning nødvendige nærmere bestemmelser i overensstemmelse med nærværende komiteindstilling.

III.

A. At der av de ved Stortingets beslutning av 17de august 1915 til disposition for nybygning m. v. til marinen stillede 16,2 millioner kroner, fratrukket de ved samme stortingsbeslutning til forskjellige anskaffelser bevilgede kr. 1 069 000,00 — rest kroner 15 131 000,00 anvendes til nybygning av 4 undervandsbaater for tilsammen ca. kr. 9 000 000,00

2 kanonbaater - 1 140 000,00

2 torpedobaater - 1 840 000,00

samt anskaffelse av:

flyvemateriel - 140 000,00

minemateriel - 880 000,00

Sum . . kr. 13 000 000,00

samt at restbeløpet anvendes til:

Anskaffelse av to undervands

baater kr. 1 800 000,00

Fuldførelse av 2 specielle

mineutlæggere - 250 000,00

Fabrikation av haandminer

med magasin - 81 000,00

Tilsammen . . kr. 2 131 000,00

B. Som tillæg til det ovenfor nævnte beløp — kr. 1 800 000,00 — til anskaffelse av to undervandsbaater bevilges paa det ekstraordinære statsbudget kr. 650 000,00.

Kristiania i militærkomiteen den 19de juli 1916.

Ivar Aavatsmark,
formand, ordfører for
hæren.

C. Sparre,
ordfører for marinen

Sem Seland,
sekretær.